

Pastoralia

Verklaring van de bisschoppen van België betreffende de katholieke universiteit van Leuven

De recente polemieken rond de Katholieke Universiteit van Leuven hebben in de geest van velen grote verwarring gebracht en de gemoederen opgehitst. Vandaar dat de problemen vaak onnauwkeurig of eenzijdig werden voorgesteld.

Ten overstaan van de publieke opinie niet alleen in eigen land, maar ook in heel de wereld, wensen wij, klaar en duidelijk, zowel inzake de inwendige structuren als inzake de geografische inplanting van de Universiteit, de basisrichtingen vast te leggen, die voor de komende jaren de politiek van de Universiteit van Leuven zullen bepalen.

Het is inderdaad hoogst noodzakelijk dat wij loskomen uit wat ons in het onmiddellijke bekommert maar ook uit iedere vorm van immobilisme, en dat wij de toekomst van de Katholieke Universiteit zien in een dynamisch perspectief voor de volgende twintig jaren. Hierbij moeten wij breed en ruim durven kijken niet alleen op regionaal of nationaal vlak, maar ook op Europees en wereldvlak.

Anderzijds zijn er bepaalde gegevens die niet van ons afhangen. Men weet dat de huidige wet inzake het financieel statuut van de Belgische Universiteiten slechts tot 1968 van kracht is. Alleen door de latere wetgeving zal op nationaal vlak een betere eenheidspolitiek bepaald worden.

1. Inwendige structuur

Na deze aanduiding betreffende bepaalde planningselementen, bevestigen de Bisschoppen van België, ten volle bewust van hun herderlijke zending en van hun verantwoordelijkheid als Inrichtende Macht van de Katholieke Universiteit, in volledige trouw aan hun vorige verklaringen: « hun onwrikbare wil om de eenheid van de Alma Mater te behouden en meteen de maximale ontplooiing te verzekeren van haar taalgemeenschappen, met voor beide volledig dezelfde rechten en plichten ». Ten einde alle misverstanden definitief uit te schakelen, willen wij zo nauwkeurig mogelijk omschrijven wat wij verstaan onder « eenheid » van de Katholieke Universiteit en « zelfstandigheid » in het kader van deze eenheid.

1. Wij willen het behoud van de institutionele en functionele eenheid van de Alma Mater, alsmede haar fundamentele geografische eenheid, dit is haar eenheid te Leuven zelf, en wij aanvaarden niet dat deze eenheid door al wie tot de Universiteit behoort, publiek in het gedrang wordt gebracht. De eenheid vindt haar uitdrukking vooreerst in dezelfde gemeenschappelijke visie op de betekenis en de rol van een Universiteit in het algemeen, van een Katholieke Universiteit en de Leuvense Universiteit in het bijzonder. Deze eenheid van opvatting is de grondslag waarop alle krachten kunnen

samengebondeld worden in een « idem velle » en een « idem notie » waarbuiten geen ware eenheid tussen mensen mogelijk is.

In dienst van deze doelstelling ligt, organisch, aan de top, de éne Inrichtende Macht: nl. de residentieële bisschoppen van België, die, zoals hun voorgangers, vast besloten zijn, voor de toekomst, hun ganse verantwoordelijkheid op te nemen ten overstaan van de Universiteit die, met de goedkeuring van Paus Martinus V, in 1425 werd opgericht. Het College van de Bisschoppen kiest vier raadgevers buiten de Universiteit.

In de leiding en het dagelijks bestuur vertegenwoordigt de Rector Magnificus de Inrichtende Macht en concretiseert hij haar levende eenheid. De Rector wordt bijgestaan door één Raad van Beheer, die met hem de gemeenschappelijke belangen van de beide afdelingen van de Universiteit behartigt.

Noch onmiddellijk noch trapsgewijze kan er sprake zijn van een nieuwe franstalige of een nieuwe nederlandstalige Universiteit, noch van een verdeling van het gemeenschappelijk patrimonium, noch van eender welke ontwrichting van de Katholieke Universiteit van Leuven. De idee van twee Katholieke Universiteiten in ons land, zelfs mocht dit financieel of politiek verwezenlijkbaar zijn, wordt door ons afgewezen.

2. Met dezelfde zorg waarmee wij de eenheid willen eerbiedigen, erkennen wij de rechtmatige autonomie van elke afdeling binnen het raam van de aldus bepaalde eenheid.

Zoals men weet zijn de universitaire Faculteiten reeds verdeeld in twee afzonderlijke taalgroepen. De autonomie van deze groepen zal versterkt worden. Aan het hoofd van elke groep staat een prorector die de President zal zijn van de Nederlandstalige respectievelijke Franstalige faculteiten. Hij zal een eigen academische raad hebben.

Overeenkomstig de vroeger genomen beslissing beschikt elk van beide academische raden over een eigen begroting; de draagwijdte van deze belangrijke hervorming zal niemand ontgaan. Binnen de perken van deze begroting bepaalt de Raad het wetenschappelijk beleid van de Faculteiten. Voor zover ze reeds ontdekt zijn of dit weldra zullen worden ingevolge de hier bedoelde reorganisatie, worden bovendien verschillende diensten door het Bureau van deze Raad beheerd.

Sedert enkele jaren heeft elke Faculteit een groeiende rol gespeeld zowel door haar initiatieven op het vlak van het onderwijs en de navorsing als door haar adviezen inzake de behoeften van het academisch personeel (dit laatste langs de commissies die voor de aanstelling tot vacante leerstoelen opgericht werden). Deze functie van de Faculteiten zal worden verstevigd. De faculteitsraad, samengesteld uit professoren

en docenten zal, binnen het kader van zijn begroting, het programma van de wetenschappelijke uitbouw van de Faculteit vastleggen en op basis van dit programma aan de Academische Raad concrete voorstellen overmaken. De Decaan zal ruimere verantwoordelijkheid dragen zowel voor de coördinatie als voor de uitvoering van deze voorstellen.

De laatste tijd zijn ook contactcommissies ontstaan die naast de leden van de verschillende Faculteiten ook de vertegenwoordigers van het wetenschappelijk personeel of van de studentenverenigingen groeperen. Deze contacten zijn zeer kostbaar en het is onze wens dat zij zich mettertijd nog zullen ontwikkelen. Bovendien verlangen wij dat contactorganen tussen beide afdelingen worden opgericht om bijzondere moeilijkheden die op verscheidene domeinen van het universitair leven kunnen rijzen, in der minne te regelen. Dit alles betekent een groei naar een instelling die op allen niveaus met dialoog en uitwisseling begaan is en aldus bij machte haar eigen problemen te regelen vrij van elke druk van buitenaf. Heel deze hervorming, die reeds in kiem aanwezig was in de maatregelen van 1962, geeft thans aan het principe van de autonomie zijn volle draagwijdte. Het facultaire corps van elk taalstelsel heeft voortaan de zekerheid, op administratief en wetenschappelijk vlak, over een adequate vrijheid van handelen te beschikken. Deze autonomie biedt de beste waarborg dat elk taalstelsel voor de toekomst in zijn eigen eisen zal kunnen voorzien.

II. Geografische Inplanting

Op dit ogenblik ziet de Katholieke Universiteit van Leuven zich geplaagd voor een reeks andere problemen waarvan wij als de meest dringende vermelden :

1. de vlugge aangroei van haar bevolking ;
2. de spreiding van de kandidaturen over het land en de noodzakelijke pedagogische herziening van de kandidaturen ;
3. de expansie van de specialisatie en van het wetenschappelijk onderzoek.

1. De aangroei van de bevolking.

Ziehier, bondig geschetst, de huidige toestand.

De Katholieke Universiteit telt op heden 20.000 studenten. De bevolking stijgt met ongeveer 2.000 eenheden per jaar en de democratisering van het universitair onderwijs zal het ritme nog verhogen. Het is duidelijk dat deconcentratie zich absoluut opdringt.

2. Het probleem van de Kandidaturen.

Dit probleem is hoegenaamd niet nieuw. De nota van de vlaamstalige leden van de Commissie Leemans - Aubert omschrijft het als volgt : « De afscheiding van de kandidaturen, ofschoon stuitend op de bezwaren van vele leden van het universitair milieu zelf, biedt de geschikte gelegenheid om de ganse structuur en pedagogiek van ons hoger onderwijs te herzien. Door sommige leden van de Commissie werd trouwens de intrinsieke waarde van deze oplossing verdedigd op louter universitaire gronden, hierbij steunend op de in het buitenland zo heilzaam gebleken onderwijssystemen... welke enerzijds een betere « begeleiding » van de kandidatuurstudent

en anderzijds een grondiger uitbouw van licentie- en doctoraatsonderwijs en van het wetenschappelijk onderzoek mogelijk maken. »

Van hun kant schrijven de franstalige leden : « De huidige overbevolking van de kandidaturen, die nog steeds zal aangroeien, stelt problemen zowel voor de professoren (overbelast met examens) als voor de studenten (die zich niet gesteund voelen en de indruk hebben dat ze niet worden geholpen om zich werkelijk in het universitair leven in te schakelen).

In die voorwaarden moet men zich afvragen of de huidige opvatting van het hoger onderwijs wat betreft de kandidaturen niet volledig moet herzien worden, zowel inzake de programma's als inzake de pedagogische methodes. Men moet echter verder gaan en meer precies de eigen rol van de kandidaturen trachten te bepalen en hun juiste plaats in het kader van een politiek van universitaire expansie; aldus zal men er wellicht toe gebracht worden de bindingen tussen kandidaturen en licenties onder een ander daglicht te beschouwen.

Deze problemen betreffen het ganse net van het hoger onderwijs in België en bij het zoeken naar een oplossing is Leuven solidair met de andere katholieke instellingen van hoger onderwijs. »

3. Een derde gegeven ligt op het vlak van het wetenschappelijk onderzoek en van de expansie van de specialisatie.

Een Universiteit is inderdaad niet alleen gericht op onderwijs, maar ook op navorsing en dit met het oog op de wetenschap van morgen. Op onze dagen heeft de groeiende specialisatie zodanige financiële gevolgen dat geen enkele Universiteit nog bij machte is om op eigen krachten aan al de gestelde vereisten inzake laboratoria te beantwoorden. Het ritme van de ontdekkingen in de gespecialiseerde sectoren of in nieuwe sectoren verloopt zo snel dat, in een expansieprogramma op lange termijn, zeer speciale en volmaakt uitgeruste instellingen moeten voorzien worden, die — in de mate dat de Katholieke Universiteit door eigen krachten deze kan oprichten — voor de studenten van beide taalsectoren moeten toegankelijk zijn. Het is ondenkbaar deze te willen verdubbelen, in acht genomen de uiterst hoge kosten van hun wetenschappelijke uitrusting. In dit perspectief gezien, zullen waarschijnlijk in de toekomst inter-universitaire instituten worden opgericht, in het kader van een nationale eenheidspolitiek.

Ziedaar drie van de belangrijkste gegevens die ons bepaalde opties hebben doen nemen welke wij U na rijp overleg en brede raadpleging hier mededelen.

Gezien de noodzakelijkheid Leuven te ontlasten, gezien de hervormingen die in de kandidaturen dienen ingevoerd, zal de deconcentratie geleidelijk en volgens de modaliteiten die vereist zijn voor haar goed verloop, geschieden, niet door overheveling maar door ontdubbeling van de kandidaturen. Dit geldt voor de beide taalstelsels.

Aan elke wijze om de deconcentratie te bewerken zijn voor- en nadelen verbonden. Wij menen echter dat alles bij mekaar, de gekozen oplossing de beste is. Deze beslissing staat definitief vast en kan niet meer in vraag worden gesteld.

Deze deconcentratie door ontdubbeling op het vlak van de kandidaturen moet gepaard gaan met de pedagogische hervorming ervan.

Sedert jaren werd het probleem van de mislukkingen in de kandidaturen langs alle kanten bekeken. Te Leuven werden, zoals elders, initiatieven genomen om te verhelpen aan een toestand die met recht en reden de ouders bekommert. Indien sommige verbeteringen konden bereikt worden, dan was het dank zij de splitsing van auditoria, de vermeerdering van het aantal leerkrachten, de organisatie van groepswerk onder leiding van assistenten en monitoren. Zo geen beslissende resultaten konden bereikt worden, dan was het gedeeltelijk omwille van de huidige structuren die niet toelaten de massa's jonge studenten in aangepaste kaders op te vangen. De richting is voldoende uitgestippeld maar doelmatig zal men pas kunnen vorderen op de aangeduide weg wanneer men ook ab ovo kan beginnen in daartoe aangepaste structuren. Voor beide taalgemeenschappen van onze Universiteit ligt hier in de eerste twintig jaar een prachtige opdracht in het belang van tientallen duizenden studenten en families. Want het pedagogisch probleem wordt des te nijpender dat het aantal inschrijvingen in de kandidaturen nog steeds zal toenemen, zowel omwille van de wet op de gelijkwaardigheid van de diploma's als omwille van de bestendige stijging van de levensstandaard. Met één woord, we willen beslissen de weg opgaan van het angelsaksisch tutorship, dit wil zeggen dat de instelling de verantwoordelijkheid over de student met meer zorg wil opnemen. Op die wijze mag men verhoppen dat geen enkel student, die werkelijk begraafd is, in zijn toekomst zal geremd worden door gebrek aan pedagogische hulp.

Voegen wij hier nog aan toe dat elk project van progressieve deconcentratie rekening moet houden met de bestaande of gewenste kandidaturen, met name te Kortrijk, Antwerpen en Hasselt voor de Vlaamstalige sector, te Namen en Sint-Aloysius te Brussel voor de Franstalige sector. Een universitaire eenheidspolitiek is klaarblijkelijk nodig en er zal moeten rekening gehouden worden met het complementair karakter van de verscheidene instellingen.

Krachtens het hierboven vermelde principe der autonomie is het de zaak van de academische overheden van elk taalstelsel, in overeenstemming met de Beheerraad, de projecten ter zake aan de beslissing van de Inrichtende Macht voor te leggen.

Dit brengt ons tot het probleem der inplantingen.

Ingesloten, zoals men weet, door de wet van 1911 in het arrondissement Leuven — en in feite in een nog kleiner gebied, — werd de Katholieke Universiteit sinds enkele jaren ertoe gebracht zich verder uit te breiden, hetzij door decentralisatie van haar ziekenhuizen (Pellenberg, Herent, Woluwe), hetzij door spreiding van haar kandidaturen (Kortrijk).

De verwachte aangroei van het aantal studenten dwingt tot andere spreidingen, ofwel in de onmiddellijke nabijheid van Leuven, ofwel op andere plaatsen van de beide taalgebieden van het land.

In het vooruitzicht van deze geografische expansie heeft de academische overheid reeds in 1964 de Regering gevraagd het kanton Waver in de inplantingszone van de Katholieke Universiteit op te nemen. Dit werd dan ook door het Parlement beslist bij de wet van 9 april 1965, wat als belangrijk juridisch

gevolg heeft dat een eventuele vestiging in dit kanton geen nieuwe stichting kan zijn, maar een eenvoudige uitbreiding van de Leuvense Universiteit in haar wettelijke expansiezone.

Voor het Franse taalstelsel is het dus in het kanton Waver dat nu de vestiging van de kandidaturen moet onder ogen genomen worden en uitgevoerd zohaat diverse voorafgaande condities zullen verwezenlijkt zijn, namelijk op het stuk van de infrastructuur. Alles zal gedaan worden om de nodige terreinen aan te kopen en de uitvoering van het programma zal methodisch doorgezet worden.

Voegen wij hier nog aan toe, dat de decentralisatie der kandidaturen zal gepaard gaan met de uitvoering van de werken te Sint-Lambrechts-Woluwe, in het raam van de Faculteit der Geneeskunde. Wij weten dat analoge problemen zich blijven stellen voor de Nederlandstalige Faculteit, en deze problemen zullen onze aandacht blijven weerhouden.

Wat het derde probleem betreft, namelijk het wetenschappelijk onderzoek, kan men nu voorzien — zoals wij hoger gezegd hebben, — dat zeer gespecialiseerde Instituten in de toekomst zullen ontstaan, — dit in het raam van een interuniversitaire politiek, zowel op nationaal als op Europees vlak. Wat ons betreft, zijn wij bereid ook in deze sector onze medewerking ter beschikking te stellen.

III. Oproep tot de opinie en tot de leden van de Universiteit

Dit zijn de basisorientaties die in functie van de huidige conjunctuur en van de waarschijnlijke toekomst kunnen bepaald worden.

Nu de beslissingen genomen zijn willen wij ze, vrij van elke drukking, met beslistheid doorvoeren en vragen wij aan allen ze te aanvaarden. Wij richten deze oproep tot allen die buiten de Universiteit verantwoordelijkheid dragen. Deze oproep wordt een verordening waar het gaat om de leden van het academisch, wetenschappelijk en administratief personeel van de beide taalstelsels. Niemand is verplicht zich voor een ambt aan de Universiteit kandidaat te stellen. Wie echter, ten welke titel ook, tot de Universiteit toetreedt, onderwerpt zich vrijwillig aan hen die het gezag voeren. Men begrijpt weliswaar dat universiteiten hun opiniericht en hun meningsuiting willen vrijwaren maar het recht van de academische overheden is eveneens onbetwistbaar: aan hen komt het toe de beslissingen van de Inrichtende Macht uit te voeren en alle hinderpalen vastberaden weg te ruimen. Alle rechten kunnen dus niet aan één zijde liggen en de academische vrijheid moet zich kunnen verzoenen met de onderwerping aan de verantwoordelijke oversten. Wat de studenten betreft, die deze schikkingen niet zouden kunnen onderschrijven: zij moeten zelf de gevolgen trekken uit de door hen gedane keuze.

Wij vertrouwen er echter op dat onze oproep tot gematigdheid niet ijdel zal zijn. Wij zijn ervan overtuigd dat de getroffen oplossing, ingegeven door objectieve beschouwingen, de instemming zal wegdragen zowel van de universitaire gemeenschap als van de beste krachten van het land. Wij verhoppen

dat de professoren elkaar steeds beter in een geest van broederlijke liefde zullen ontmoeten en dat zij zich in loyale eensgezindheid en openhartige samenwerking rond de verantwoordelijke overheid zullen scharen. Van de gelovigen van ons land vragen wij ook onze beslissingen te aanvaarden. Met hun hulp zal de Universiteit van Leuven — die in de loop van haar geschiedenis reeds zoveel beproevingen edelmoedig heeft doorworsteld — ook deze moeilijkheden te boven komen. De huidige problemen getuigen vooral voor haar wil de nodige aanpassingen te verwezenlijken en het hoofd te bieden aan een bepaald groeiproces. Zij roepen op tot een grotere trouw tegenover de Alma Mater. Door deze getrouwheid alleen, zal onze Katholieke Universiteit, volwaardiger dan ooit, in dienst staan van onze beide gemeenschappen, van het ganse land, van Kerk en Wereld. De Heilige Geest schenke zijn licht en

zijn kracht opdat de Universiteit van Leuven, in de toekomst zoals in het verleden, haar belangrijke en onmisbare zending trouw moge vervullen.

Mechelen, 13 mei 1966

- † Leo-Jozef Kardinaal SLEENENS, Aartsbisschop van Mechelen-Brussel.
- † André-Marie CHARUE, Bisschop van Namen.
- † Charles-Marie HIMMER, Bisschop van Doornik.
- † Emile-Jozef DE SMEDT, Bisschop van Brugge.
- † Guillaume-Marie van ZUYLEN, Bisschop van Luik.
- † Jules-Victor DAEM, Bisschop van Antwerpen.
- † Leonce-Albert VAN PETEGHEM, Bisschop van Gent.